

TEKST 112: Al-Tabari og al-Mawardi: Om kopskat (jizya), dens årsager og betingelser

Muhammad ibn Jarir al-Tabari (838–923) var muslimsk historieskriver. Al-Tabari forfattede ligeledes et værk (*"Jāmi' al-bayān 'an ta'wīl āy al-Qur'ān"* eller *"Tafsīr al-Ṭabarī"*) med kommentarer til Koranen, hvorfra nedenstående uddrag stammer. Abu al-Hasan Ali Ibn Muhammad Ibn Habib al-Mawardi (972-1058), der var lovkyndig af den shafi'itiske retsskole, skrev en vigtig traktat om konstitutionel lovgivning.

[Al-Tabari:]

Dhimmierne skal indtage en kropstilling ved indsamlingen af jizyaen, hvor de [nedværdigende sig] bringes til modstræbende at krybe på deres hænder. Dette fremføres på Ibn 'Abbas'¹ autoritet, men denne udlægning er alle ikke enige i.

[Al-Mawardi:]

Kopskatten [jizya] og jordskatten [kharaj] er to afgifter, som Allah har pålagt polyteisterne til gavn for de troende, og som har tre aspekter til fælles, og tre aspekter, hvori de adskiller sig, bortset fra de mere komplicerede anvendelser af reglerne.

De tre punkter til fælles er som følger: (a) begge skatter pålægges polyteisterne for at understrege deres ringere tilstand og deres ydmygelse; (b) de øger byttet [fay] og provenuet, der er reserveret til dem, der har ret til bytte; (c) betalingen forfalder i slutningen af året, og bør ikke betales før dette tidspunkt.

De tre punkter, hvori de adskiller sig, er følgende: (a) kopskatten er fastsat i en [Koran-] tekst, mens jordskatten blev udtænkt på baggrund af personlige skøn [ijtihad]; (b) den laveste sats af den første [kopskatten] er fastlagt på baggrund af [koranisk] lov, og den højeste sats beregnes på baggrund af personlige skøn, mens begge satserne mht. det andet [jordskatten] er baseret på personlige skøn; (c) førstnævnte [kopskatten] skal betales, så længe den pågældende forbliver vantro og ophører ved hans omvendelse, hvorimod den anden [jordskatten] betales, uanset om han forbliver vantro eller konverterer til islam.

Kopskat [jizya], eller personskat, som skal opkræves for hver undersåts hoved, er afledt af verbet jaza [gengældelse eller vederlag], enten fordi det er et vederlag grundet deres vantro - for det aftvinges dem med foragt - eller fordi den udgør et vederlag, fordi vi skånede dem, idet det aftvinges dem for, at de skal vise ydmyghed. Oprindelsen til denne skat er den guddommelige tekst: "*Bekæmp dem af skriftbesidderne, der ikke tror på Allah og den yderste dag og ikke holder det for forbudt, som Allah og hans profet har erklæret for forbudt, og ikke følger sandhedens religion, indtil de som ydmygede lydigt betaler kopskat [jizya]*" (Koranen 9:29) [...]

---

¹ Ibn Abbas: en af Muhammeds fætre og fremstående blandt de tidlige muslimske ledere.

Ordet 'lydigt'[egl. med hånden] kan enten betyde på trods af deres tilstand af rigdom og overflod, eller at de er klar over, at vi har styrken og magten til at tage den fra dem. Med hensyn til ordet 'ydmygede', kan det enten betyde, at de skal foragtes og ydmyges, eller at de skal regeres efter islamiske forskrifter.

- 5 Hver myndighed skal pålægge tilhængerne af de åbenbarede religioner, der kommer under vores varetægt, kopskatten, så de derved kan bo på islamisk territorium, og denne betaling, giver dem følgende to rettigheder: at de skal lades i fred og at de skal beskyttes,² så de i kraft af førstnævnte har sikkerhed og i kraft af sidstnævnte finder de ly under os. [...]

- 10 Ligesom de andre, pålægges araberne kopskat [når det er relevant].³ Men Abu Hanifa⁴ slog fast: "Jeg afkræver den [kopskatten] ikke af araberne, således at de bliver et mål for ydmygelse." Således blev hverken den frafaldne, materialisten eller afgudsdyrkeren pålagt den. Ikke desto mindre pålagde Abu Hanifa sidstnævnte kopskatten, når der var tale om en ikke-araber, men ikke i tilfælde af en araber.⁵

- 15 Tilhængerne af de åbenbarede bøger er jøderne og de kristne, hvis hellige skrifter er henholdsvis Toraen og Evangeliet [...].

Enhver, der konverterer fra en jødisk til en kristen sekt, er ikke fri til at gøre dette. Ifølge den mere korrekte udlægning, er han forpligtet til at blive muslim. [...]

Der forekommer to klausuler i kopskatkontrakten, hvoraf den ene er obligatorisk og den anden anbefales.

- 20 Den første klausul indeholder seks artikler: (a) de må hverken angribe eller forvrænge Den hellige Bog [Koranen]; (b) eller beskylde Profeten for usanddruelighed eller citere ham med foragt; (c) eller tale om den muslimske tro med henblik på at nedgøre eller drage den i tvivl; (d) eller gøre tilnærmelser til en muslimsk kvinde med henblik på at opnå et ulovligt forhold eller ægteskab; (e) eller lokke en muslim fra sin tro, heller skade ham eller hans ejendele; (f) eller støtte fjender eller huse nogen af deres spioner. Dette er de pligter, de strengt skal efterleve, og som de skal overholde, uden at det er nødvendigt at fastsætte dem nærmere. Gør man det, bør det kun være for, at de skal gøres opmærksom på dem, for højtideligt at bekræfte den forpligtelse, som påhviler dem, og for at understrege, at hvis de fremover udfører en af disse handlinger, resulterer det i annulleringen af traktaten, der er blevet givet dem.⁶

- 30 Den anden klausul, som kun anbefales, består også af seks artikler: (a) at de skal ændre deres ydre påklædning ved at bære et karakteristisk symbol [*ghiyar*], og et særlig bælte (*zunnar*)⁷; (b) forbud mod opførelsen af bygninger, der er højere end muslimernes. De bør kun være af

---

² Eller skånes - mht. deres liv

³ Der sigtes her til arabiske kristne

⁴ Abu Hanifa (699-767) ledende lærd inden for muslimsk jura (fiqh) og teolog. Grundlægger af den hanafittiske restskole.

⁵ Arabiske polyteister fik kun valget mellem omvendelse eller døden

⁶ Og dermed evt. beskyttelsen af deres liv

⁷ Der er tale om et særligt bælte - *zunnar* (eller *zonnar/zonar*) - der skulle gøre en dhimmi genkendelig som en person med lavere status end muslimer.

samme højde, eller lavere; (c) at forbyde dem fra at støde muslimerne ved ringning af deres klokker,⁸ læsning af deres bøger og deres påstande vedrørende Uzayr og Messias;⁹ (d) at forbyde dem at drikke vin offentligt, og at fremvise kors og svin; (e) at pålægge dem pligt til at udføre deres begravelser i hemmelighed, uden hverken åbenlys gråd eller klage; (f) forbyde dem rideheste, det være sig fuldblodsheste eller krydsninger, men tillade dem brugen af muldyr og æsler.

Disse seks artikler skal ikke nødvendigvis indgå i kontrakten om underdanighedsforholdet, medmindre de udtrykkeligt er blevet fastsat og i så fald er strengt obligatoriske. På trods af, de er blevet fastsat, medfører enhver overtrædelse [af disse seks artikler] ikke en ophævelse af pagten, men de vantro skal med magt forpligtes til at respektere dem og skal straffes for at have overtrådt dem. De skal ikke straffes, hvis de [artiklerne] ikke udtrykkeligt er formuleret på denne måde [...].

Når allierede eller tributpligtige folk forener sig for at bekæmpe muslimerne, falder de straks ind under kategorien af fjender, og enhver af disse kombattanter kan henrettes. Med hensyn til dem, der ikke greb til våben, skal det besluttes, om de gav deres billigelse til fjendtlighederne.

Hvis tributpligtige afviser at betale kopskat udgør det en overtrædelse af traktaten, som blev givet dem. Ifølge Abu Hanifa, er denne afvisning ikke ensbetydende med en overtrædelse, medmindre de i tillæg til dette vender tilbage til Krigens hus [*Dar al-harb*].¹⁰ Denne skat opkræves med magt, på samme måde som anden gæld. Det er dem ikke tilladt at opføre nye synagoger og kirker inden for islams område [*Dar al-islam*] og enhver, der er blevet bygget, vil blive revet ned uden kompensation. De kan gendanne gamle forfaldne synagoger og kirker.

Først når de bekæmper os, tillader overtrædelsen af deres traktater, at tributpligtige folk bliver slået ihjel, at deres ejendele bliver plyndret og deres koner og børn gjort til slaver. Ellers skal de udvises fra muslimsk område og ydes frit lejde, indtil de sikkert ankommer til det nærmeste polyteistiske land. Hvis de ikke rejser af egen vilje, så er de udvises med magt.

J. M. Rosenløv & M. Pihl: *Korstogene – Islams ekspansion og kristen modoffensiv* (2014)

Al-Tabai, *Jami 'al-Bayan*, red. M. Shakir, Beirut (2001) vol. 10, s.125f. Her efter A. G. Bostom (red.): *The Legacy of Jihad. Islamic Holy War and the Fate of Non-Muslims*. New York (2005) s.128. Al-Mawardi: *Al-ahkam as-sultaniyya* (Les Statuts gourvenementaux). Fr. overs. E. Fagnan, Algiers 1893 s.299f., 301f., 308f. Her efter Bat Ye'or: *The Dhimmi. Jews and Christians under Islam*. Cranbury 1985 s.175-180.

⁸ *Klokker*: der står *naqus* i teksten, dvs. et stykke træ, hvormed, der frembringes en klaprende lyd, som kristne i Orienten brugte (og endnu bruger) i stedet for kirkeklokker

⁹ Uzayr nævnes i Koranen (9,30) og identificeres generelt med Ezra, som muslimer fejlagtigt påstår, at jøderne opfatter som Guds søn. Forbuddet omhandler altså fremførelse af en lære, der krænker den muslimske gudsopfattelse, herunder altså også den kristne lære om Kristus og den treenige gud.

¹⁰ *Krigens hus (Dar al-harb)*: egentlig områder, hvor islam/muslimer endnu ikke regerer og som det muslimske samfund er forpligtet til at føre krig imod for at udbrede islams overherredømme. Også kaldet Vantroens hus (*Dar al-kufr*). Står i modsætning til Islams hus (*dar al-islam*), dvs. det islamiske territorium, hvor muslimer regerer og hvor den islamiske sharia er lov. At vende tilbage til Krigens hus kunne her betyde, at yde bistand til islams fjender uden for Islams hus (f.eks. byzantinerne).